

Asko Itkonen

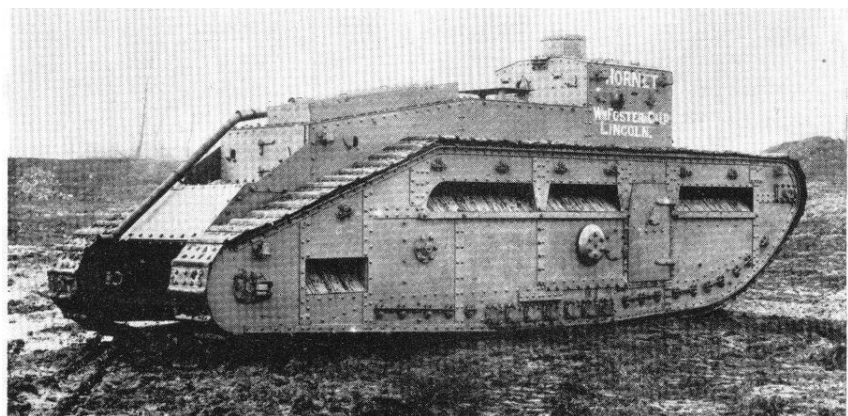
Ison-Britannian tankit 1918-1960

Isossa-Britanniassa uskottiin 1920-luvun alussa perustetun Kansainliiton voimaan maailman rauhan säilyttäjänä. Natsi-Saksan nousu 1930-luvun alussa romutti nopeasti rauhan. Taas tarvittiin liikesotaan kehitettyjä tankkeja vihollisen tuhoamiseksi.

FEAR NAUCHT

Asko Itkonen

Ison-Britannian tankit 1918-1960

Asko Itkonen

Ison-Britannian tankit 1918-1960

Ison-Britannian tankit 1918-1960

Ensimmäinen painos

Copyright 2020 Asko Itkonen

Kaikki oikeudet pidätetään

Ulkoasu Asko Itkonen

Kustantaja: BoD-Books on Demand, Helsinki Suomi

Valmistaja: BoD-Books on Demand, Norderstedt Saksa

ISBN: 978-952-80-2302-9

SISÄLLYSLUETTELO

LUKIJALLE	9
ESIPUHE	10
ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN VIIMEISET ISON-BRITANNIAN TANKIT	11
Ensimmäisiä Ison-Britannian tankkien valmistajia olivat	11
Mark VIII ei ehdi 1. maailmansodan ratkaisutaisteluihin	13
Mark VIII kehitys ja valmistus	14
Mark VIII tankin rakenne	16
Mark VIII proto ja tankkitilaukset	17
Tritton Chaser ja Medium Mark A Whippet	18
Medium Mark B	20
Johtopäätöksiä ensimmäisen maailmansodan tankkien kehityksestä ja käytöstä	21
TANKKIEN KEHITYS ISOSSA-BRITANNIASSA 1919-1930	23
Ensimmäiset uudet tankit 1920-luvun ensimmäisinä vuosina	24
Medium Mark C Hornet	24
Medium Mark D	25
Tankin kehitys 1920-luvulla	26
Vickers Company	27
Light Infantry Tank/Light Supply ja Tropical Tank prototyypit	28
Vickers No. 1 ja 2 Tank	29
Vickers Dragon No.2 Artillery Tractor	31
Light Artillery Transporter, Dragon	31
Birch Gun	32
Machine Gun Carrier No 1	33
Vickers A1E1 Independent Tank	34
Experimental Mechanized Force 1925-1927	35
Morris-Martel	37
Crossley-Martel	38
Carden Loyd Tankette	38
Carden Loyd One-Man ja Two-Man Tankette	38
Carden Loyd Mk.I One-Man Tankette	39
Carden Loyd Mk.II ja Mk.III One-Man Tankettet	40
Carden Loyd Mk.IV Two-Man Tankette	40
Carden Loyd Mark V Tankette	40
Carden Loyd Mk.VI Tankette	41
Carden Loyd Two-Man Tankette	41
TANKKIEN KEHITYSTÄ 1930-LUVULLA	42
Kevyet Carrier tanketit ennen Universal Carrieria	42
Universal Carrier	45
Experimental Mechanized Force 1928-1933	47
Carden Loyd Mk VI ventimallit ja Light Tank 1928 Mk VII Carden Loyd	48
Vickers kevyet tankit 1920-luvun lopussa ja 1930-luvun alussa	49
Vickers 6-Ton Tank / Vickers Mark E	51
Vickers 6-ton Mark E Artillery Tractor ja Vickers-Armstrong Heavy Tractor	52
Vickers-Carden-Loyd Light Amphibious Tank	53
Vickers Light Tank Model 1933, 1934, 1936, 1937, 1938	53
Light Tank Mk.I	54
Vickers Artillery Tractor 1930	55
Light Tank Mk.II	56
Light Tank Mk.III	56

Light Tank Mk.IV	57
Experimental Mechanized Force 1934	58
Light Tank Mk.V	59
Light Tank Mk.VI	59
Keskiraskaiden tankkien kehitystä 1920- ja 1930 luvuilla	61
Vickers Medium C Tank proto	61
Vickers Medium Tank D	62
Vickers Medium Mark I	63
Vickers Medium Mark II	65
Medium Artillery Tractor Mk.I ja Artillery Tractor Mk.IIIA.	67
Medium Tank A6E1-A6E3 prototankit	67
Vickers Medium Mark III	69
CRUISER ”RATSUVÄKITANKKIEN” KEHITYSTYÖ 1930- JA 1940-LUVUILLA	70
Experimental Mechanised Force tuloksena	70
Cruiser Tank Mark I	71
Cruiser Tank Mark II	72
Cruiser Tank Mk III	73
Cruiser Tank Mk IV	74
Cruiser Tank Mark V Covenanter (A13 Mk III)	75
Cruiser Tank Mk I Crusader	77
Cruiser Tank Crusader Mk II	78
Cruiser Tank Crusader Mk III	78
Crusader II Gun Tractor Mk I	79
Crusader ARV Mk I	79
Cruiser Tank Crusader	79
Vickersin A7E1, A7E2 ja A7E3 prototyypit	80
Cruiser Tank A14 Heavy Cruising Tank prototyypit	81
Tankkijoukkojen kehittämislinjaukset ja armeijan varustamisen nopeuttaminen	82
JALKAVÄKITANKKIEN KEHITYSTYÖTÄ 1930- JA 1940-LUVUILLA	84
Matilda jalkaväkitankki	84
Matilda II jalkaväkitankki	85
Valentine I-XI, Infantry Tank Mk III	87
A20E1 ja Churchill A22 Infantry Tank Mk IV	91
Churchill I	91
Churchill II	94
Churchill III	95
Churchill IV	95
Churchill V	96
Churchill VI	97
Churchill VII	97
Churchill VIII	98
Churchill IX	98
Churchill X	99
Churchill XI	99
Churchill Oke	99
Churchill AVRE	100
Churchill Crocodile	101
Churchill ARK	101

Churchill Octopus	102
Gun Carrier, 3in, Mk I, Churchill	102
Kuvia Churchill erikoispanssarivaunuista	103
MUUTOS PANSSARIJOUKKOJEN KALUSTON VAATIMUKSISSA	105
Cruiser tankkien kehitys 1940-luvulla	105
Cavalier Cruiser Tank A24, Cromwell I	105
Centaur Cruiser Tank Mk. VIII A27L, Cromwell II	107
Cromwell A27M Cruiser Tank Mk VIII	108
Cruiser Mk VIII Challenger	110
Comet A34	111
Centurion A41	113
Centurion Mark I, II ja III	114
Charioteer	115
Caernarvon FV221	117
Conqueror FV214	117
PÄÄTÖS	118
LIITE 1 Ison-Britannian tankkituotannossa käytössä olleet A tunnuks	119
LIITE 2 Ison-Britannian armeijan panssaroituja joukkoja	132
LIITE 3 Muuta Ison-Britannian panssarikalustoa	138
LIITE 4 Joitakin tykistötraktoreita ja telavetäjiä	149

Lukijalle

Tämä kirja on tutkimustyö tankin, panssarivaunun, kehityksestä Isossa-Britanniassa ensimmäisen maailmansodan lopusta 1950-luvun loppuun. Tankin synty ja kehitys Isossa-Britanniassa on esitetty aikaisemmin kirjoittamassani kirjassa – Tankki sata vuotta sitten. Tankki kehitettiin Isossa-Britanniassa ja Ranskassa ensimmäisen maailmansodan konekiväärien, tykistön ja piikkilankaesteiden taisteluhautoihin pysäyttämän hyökkäyksen uudelleen liikkeelle saamiseksi. Tankissa yhdistettiin polttomootorilla liikkuvien kuorma-autojen ja telatraktoreiden parhaat ominaisuudet aseistetun panssarilla suojatun rakenteen sisälle.

Ensimmäisen maailmansodan rauhanehdot kielsivät Saksalta tankkien kehittämisen ja valmistuksen. Vallankumousten kaataman tsaarin Venäjän jälkeen syntynyt Neuvostoliitto käynnisteli vasta omaa tankkituotantoaan. Miten Iso-Britannia käytti maailmansotien välissä ensimmäisen maailmansodan aikana tankkien suunnittelussa ja valmistuksessa saavuttamansa etumatkan? Ison-Britannian talous oli ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja 1920-luvun lopun kansainvälisen lamaan seurauksena kriisissä ainakin 1930-luvun ensimmäisiin vuosiin asti. Isossa-Britanniassa uskottiin ilmeisesti Ranskaa lujemmin Kansainliiton ”ikuisen rauhan” säilyttämiskykyyn. Iso-Britannia supisti voimakkaasti ensimmäisen maailmansodan panssarijoukkojaan ja romutti runsaasti aikaisemmin valmistamiaan tankkeja. Isossa-Britanniassa armeijan mekanisointi ja tankkien kehitys jatkuivat aluksi kevyiden ja pieni tulivoimaisten tankkien kehittymisellä ja tuotannolla. Teloin liikkuvat ajoneuvot nähtiin kuitenkin selvästi tulevaisuuden armeijan kaikkien aselajien käytössä välttämättömiksi.

Ensimmäisen maailmansodan päätyttyä ensimmäisen maailmansodan brittitankkijoukkoa johtanut eversti J.F.C. Fuller esitti täysin panssaroidun joukon perustamista, jolla olisi itsenäinen kyky hyökkäykseen vihollisen syvyyteen. Samaan aikaan brittiarmeijassa aiemmin toiminut upseeri Basil Liddell Hart esitti kaikki tarvittavat aselajit edustavan mekanisoidun joukon perustamista. Giffard Le Quesne Martel esitti, että tankkien hyökkäyksellä tulee olla vahva jalkaväen tuki.

Saksan piittaamattomuus ensimmäisen maailmansodan rauhanehdoista jo 1920-luvun puolesta välistä alkaen, Hitlerin kansallissosialistisen puolueen valtaan nousu 1930-luvun alussa ja natsi-Saksan aggressiivinen laajentumispolitiikka herättivät Ison-Britannian 1930-luvulla aikaisempaa tulivoimaisten, liikkuvampien ja peremmin suojattujen tankkien kehittämiseen ja tuotantoon. Natsi-Saksan hyökätessä länteen vuoden 1940 puolella välissä pakotti Ison-Britannian evakuoimaan British Expeditionary Force (BEF) armeijansa kanaalin takaa Dunkerquesta Brittein saarille. BEF menetti evakuoinnissa kaiken raskaan kalustonsa kevyet tankit mukaan lukien. Tässä vaiheessa Iso-Britannia näki viimeistään armeijansa varustamisen uusilla taisteluvälineillä välttämättömäksi ja ainoaksi keinoksi natsi-Saksan salamasotaa käyvän panssariarmeijan tuhoamiseksi.

Tämä tutkimustyö on kunnianosoitus erityisesti Ison-Britannian tankkien ennakkoluulottomille kehittäjille, valmistajille ja taistelukäyttöön ottajille. Ison-Britannian tankin kehitys on mielenkiintoinen myös syystä, että Suomen toinen panssarivaunu Vickers 6-ton hankittiin juuri Isosta-Britanniasta. Neuvostoliitto kopioi saman tankin T-26 nimisenä oman armeijansa käyttöön. T-26 tankkia lienee valmistettu Neuvostoliitossa yli 11 000 kappaletta. Suomi sai suuren määrän T-26 tankkeja sotasaaliina talvi- ja jatkosodassa. T-26 oli helppo ottaa Suomen panssarijoukkojen käyttöön Vickers 6-ton käyttökoulutuksen ja käyttökokemuksen perusteella.

Esipuhe

Tämä tutkimustyön perustuu 1910-luvun lopun ja 1950-luvun lopun väliseen isobritannialaisista tankeista koottuun kuva-aineistoon. Tankkeihin ja niiden kehitykseen liittyvä tieto on koottu ympäri internetiä hajallaan olevasta panssarialan harrastajien ja panssarialan yhteisöjen internetiin laatimista tiedon palasista. Tutkimustyön kuva-aineisto on noin 105-70 vuotta vanhaa. Alkuperäiset kuvat antavat varmasti oikean käsityksen tankkien kehityksen ja käytön ajalta. Kuvat ovat hyvinä lähteinä vaikkapa myös pienoismallien rakentajille.

Maailmansotien välissä tapahtunut isobritannialaisten tankkien kehitystyö ja tuotanto on mielenkiintoinen myös syystä, että Ison-Britannian poliitikot luottivat 1920-luvulla Kansainliiton voimaan maailman rauhan säilyttäjinä. Samaan aikaan Isossa-Britanniassa oli maailman mitassakin johtavia mekanisoitujen joukkojen liikesodan kehittäjiä. Isossa-Britanniassa tehtiin 1920-luvun lopusta alkaen kokeiluja mekanisoitujen ja panssaroitujen joukkojen soveltuvuudesta ja käyttömahdollisuuksista tulevaisuuden taistelukentillä. Natsi-Saksan hyökätessä Ranskaan vuoden 1940 toukokuussa Saksalla oli käytössään 2445 tankkia. Tankeista suurin osa oli kevyesti aseistettuja. Ranskalla ja liittoutuneilla oli käytössään lähes 4000 tankkia, joista suuri osa oli saksalaisia tankkeja paremmin aseistettuja. Tankkien ja muun sotakaluston määrä eivät useinkaan ratkaise sodan lopputulosta. Ranskan ja liittoutuneiden passiivinen puolustus johti vuoden 1940 kesän alussa täydelliseen tappioon natsi-Saksan panssaridivisioonien nopeaan, syvälle ulottuviin tavoitteisiin perustuneen tykistöllä ja lentokoneilla tuetun liikesodan, salamasodan, seurauksena.

Panssarivaunu ja sitä torjumaan kehitetyt järjestelmät syntyivät ja kehittyivät rintarinnan. Välillä monet panssarintorjunnan asiantuntijat ovat nähneet panssarivaunun roolin taistelukentällä romahtaneen. Panssarivaunu ja sen eri aselajien käyttötarkoituksiin kehitetyt taisteluajoneuvot ovat kuitenkin säilyttänyt asemansa taistelukentän liikkeen säilyttäjinä, vastustajan panssarikaluston tuhoajina sekä hyökkäyksellä saavutettujen alueiden hallussa pitämisessä. Viime vuosienkin taistelukokemusten perusteella monet Yhdysvaltojen kenraalit sanovat, että eivät lähtisi taisteluun ilman tankkeja. Vihollinen pystytään tuhoamaan monilla nykyaikaisilla asejärjestelmillä. Panssarivaunu eri muunnoksineen tarvitaan vähintäänkin täydentämään vihollisen tuhoaminen ja hyökkäyksen tavoitealueiden haltuunottoon ja miehittämiseen.

Tankin kehityksen ja historian tuntemus luo vankan perustan myös tämän ajan panssarialan tuntemiselle ja kehittämiselle.

Kiinnostuin tankkien historiasta ja kehityksestä jo 1970-luvun lopussa panssariupseerin koulutukseen liittyen. Kiinnostuksen seurauksena aloin kirjoittaa tankin / panssarivaunun kehityksestä ja nykytilasta kertovia artikkeleita Panssarikillan julkaisemaan Panssarilehteen. Vuosikymmenten saatossa tankin historiasta on löytynyt aina uutta ja kiehtovaa tietoa.

Tankki kehitettiin 1910-luvun puolessa välissä Isossa-Britanniassa ja Ranskassa lähes yhtäaikaan ensimmäisen maailmansodan ratkaisijaksi. Ensimmäisen maailmansodan Ison-Britannian tankkijoukkoa johtanut eversti J.F.C. Fuller esitti pian sodan jälkeen täysin panssaroidun joukon perustamista. Uudella tankkijoukolla tuli olla itsenäinen kyky hyökkäykseen vihollisen syvyyteen. Samaan aikaan brittiarmeijassa aiemmin palvellut kapteeni Basil Liddell Hart esitti kaikki tarvittavat aselajit edustavan mekanisoidun joukon perustamista. Isossa-Britanniassa panssarivaunuja päätettiin valmistaa erilaisilla vaatimuksilla jalkaväen tukitankeiksi, ratsuväkityyppeiksi cruiser tankeiksi sekä tankki vastaan tankki tyyppisiin taisteluihin. Lisäksi valmistettiin kevyitä tankkeja muun muassa tiedustelutyyppeihin tehtäviin. Natsi-Saksan hyökkäys länteen vuoden 1940 puolessa välissä pakotti panssarivaunujen suunnittelun ja massamaisen tuotannon suuntaamisen nykyaikaiseen liikesotaan tarkoitettujen mekanisoitujen- ja panssariyhtymien varustamiseen. Ison-Britannian tankkituotannosta 2/3 oli jalkaväen tueksi tarkoitettuja jalkaväkitankeja aina 1940-luvun ensimmäisiin vuosiin asti. Sen jälkeen uusien tankkien tuli kyetä entistä selkeämmin myös vihollisen panssarivaunujen tuhoamiseen. Kuinka Iso-Britannia onnistui tässä?

Suuri osa Isossa-Britanniassa 1920- ja 1930-luvuilla valmistetuista tankeista oli heikosti panssaroituja, konekivääreillä ja pienikaliiperisilla tykeillä varustettuja kevyitä panssarivaunuja. Mekanisoitujen joukkojen kokeilut aloitettiin jo 1920-luvun lopussa. Panssarivaunujen tulivoimaisten tykkien, nopean liikkuvuuden ja panssarisuojaan merkitykseen havahduttiin vasta natsi-Saksan panssarikiilojen tunkeuduttua Puolaan, Belgiaa, Hollantiin ja Ranskaan. Lopullinen herätys saatiin Pohjois-Afrikan sotatoimien aikana.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi